

**POSTAVENIE POLITICKY EXPONOVANEJ OSOBY
AKO VYSOKORIZIKOVÉHO KLIENTA
V OBLASTI BOJA PROTI LEGALIZÁCII PRÍJMOV
Z TRESTNEJ ČINNOSTI
A FINANCOVANIA TERORIZMU**

JUDr. Yana Daudrikh, PhD.

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta
Katedra finančného práva
yana.daudrikh@flaw.uniba.sk

**Postavenie politicky exponovanej osoby ako vysokorizikového
klienta v oblasti boja proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti
a financovania terorizmu**

V rámci tohto príspevku analyzujeme jednotlivé postoje medzinárodných organizácií v otázke rozdielneho vnímania rizikových oblastí spojených s politicky exponovanými osobami (politically exposed persons) (ďalej len „PEP/PEPs“). Súčasťou článku je aj krátky historický exkurz do predchádzajúcej právnej úpravy v oblasti legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu zameraný na PEPs. V procese nášho skúmania riešime otázku dostatočnosti a vhodnosti nastavenia súčasných opatrení zameraných na vysokorizikových klientov – PEPs.

**The status of politically exposed person as a high risk client
in the field of anti-money laundering and terrorism
financing**

In this paper we analyse the individual positions of international organizations on the issue of different perceptions of risk areas associated with politically exposed persons (hereinafter “PEP / PEPs”). The paper also includes a short historical excursion into the previous legislation in the field of money laundering and terrorist financing focused on PEPs. In the process of our research, we address the issue of sufficiency and appropriateness of setting up current measures aimed at high-risk clients – PEPs.

**Позиция политически значимого лица как клиента
с повышенным риском в сфере противодействия отмыванию
денег и финансированию терроризма**

В этой статье мы анализируем индивидуальные позиции международных организаций к проблеме различного восприятия областей риска, связанных с политически значимыми лицами (politically exposed persons) (далее как „PEP/PEPs“). Статья также включает краткий исторический экскурс предыдущего законодательства в области отмывания денег и финансирования терроризма с упором на политически значимых лиц. В процессе нашего исследования мы оцениваем достаточность и целесообразность текущих мер воздействия, направленных на клиентов с высоким уровнем риска – PEPs.

Klíčové slová: politicky exponované osoby (PEPs), FATF, AML, Wolfsberg Group

Key words: politically exposed persons (PEPs), FATF, AML, Wolfsberg Group

Ключевые слова: политически значимые лица (PEPs), ФАТФ, противодействие отмыванию денег, Вольфсбергская группа

Úvod

Aktuálne dianie na politickej pôde v Slovenskej republike nás podnecuje k bližšiemu priblíženiu problematiky spojenej s PEPs ako faktora spôsobujúceho vysokú rizikovosť subjektov z pohľadu AML. V súčasnosti totiž mimoriadne rezonuje téma legalizácie príjmov z trestnej činnosti vo vzťahu k osobitnej kategórii subjektov, ktorými sú PEPs. PEPs predstavujú klientov, s ktorými sa spája vysoké riziko korupcie a s tým súvisiace pranie špinavých peňazí. Práve v dôsledku tohto svojho postavenia a vplyvu môže potenciálne dôjsť k ich zneužitiu za účelom spáchania trestného činu legalizácie príjmov z trestnej činnosti a súvisiacich trestných činov vrátane korupcie a financovania terorizmu.¹

Je zrejmé, že celková kontrola PEPs zo strany finančných inštitúcií je len taká dobrá, ako je nastavenie celkového rámca boja proti praniu špinavých peňazí v štáte. Vkladanie finančných prostriedkov na účty najbližších rodinných príslušníkov je „vzácnosť“ a v súčasnosti sa skôr používajú tretie osoby. Moderné technológie a možnosti otvorenia účtu aj na diaľku poskytujú „záujemcom“ väčší priestor pre obchádza-

¹ Bližšie k tomu viď: § 233 – 234 a ôsma hlava tretí diel osobitnej časti zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon.

nie súvisiacich právnych predpisov a nové možnosti realizácie legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu. V súlade so IV. AML smernicou (v znení V. AML smernice)² PEP ako klient predstavuje zvýšené riziko a podlieha zo strany finančnej inštitúcie zvýšenej starostlivosti v súlade s požiadavkami procesu náležitej starostlivosti o klienta (customer due diligence) (ďalej len „CDD“).

Napriek existencii právneho rámca ochrany pred rizikom prania špinavých peňazí, medzinárodné organizácie doteraz nie sú jednotné v otázkach úpravy viacerých rizikových oblastí spojených s PEPs. Jednotlivé medzinárodné inštitúcie v snahe poukázať na nedostatky v aktuálnej úprave oblasti legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu definujú rozdielne viaceré postoje k otázkam vhodnosti, primeranosti a dostatočnosti uplatnenia súčasných opatrení. Recentné snahy zamerané na poukázanie nedostatočnosti súčasných opatrení a moderné možnosti obchádzania zákonov sú postulované aj v správe Komisie o posúdení nedávnych prípadov údajného prania špinavých peňazí.³ Komisia na základe preskúmania viacerých prípadových štúdií (napr. Danske Bank, Satabank, Versobank) vytýčila štyri oblasti nedostatkov.

PEPs predstavujú pre finančné inštitúcie asymetrické riziko a aj z tohto dôvodu je vhodné zabezpečiť a používať dostačujúce rizikové faktory a identifikačné nástroje zabezpečujúce čo najefektívnejší prístup k identifikácii PEPs.

1. Legálna definícia politicky exponovanej osoby a ďalších subjektov používajúcich obdobné postavenie

1.1 Legálna definícia politicky exponovanej osoby

Všeobecnú úpravu pojmu PEP predovšetkým nachádzame v Dohovore OSN proti korupcii (United Nations Convention Against Corruption) (ďalej len „Dohovor OSN“). Pojem PEPs je upravený v kontexte všeobecných požiadaviek vzťahujúcich sa na finanč-

² Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/849 z 20. mája 2015 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 648/2012 a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES a smernica Komisie 2006/70/ES (v znení V. AML smernice).

³ Správa Komisie Európskemu Parlamentu a Rade o posúdení nedávnych prípadov údajného prania špinavých peňazí týkajúcich sa úverových inštitúcií EÚ COM/2019/373(final).

né inštitúcie v oblasti overovania totožnosti klienta a konečného užívateľa výhod. Dohovor OSN upravuje širokú definíciu pojmu PEPs, do ktorej zahrnuje jednotlivcov vykonávajúcich (alebo ktorí vykonávali) významné verejné funkcie, vrátane členov ich rodiny a blízkych spoločníkov.⁴

Odkazujúc na vyššie uvedený článok Dohovoru OSN totožnú definíciu pojmu PEPs nachádzame aj v odporúčaniach FATF⁵ (The FATF Recommendations) a v osobitnom odporúčaní FATF zameranom na PEPs (FATF Guidance: politically exposed persons) (ďalej len „FATF PEPs“). Na rozdiel od Dohovoru OSN, odporúčania FATF PEPs sa pokúsili o hlbšie definovanie tohto pojmu. Naprieč celým odporúčaním FATF PEPs vnímame dve roviny úpravy – osobitne zamerané na zahraničné a domáce PEPs. Pôvodné znenie odporúčania FATF PEPs bolo výlučne zamerané na zahraničné PEPs.

Zahraniční PEPs predstavujú jednotlivcov, ktorým sú alebo boli zverené významné verejné funkcie v cudzej krajine. Ako príklad sa uvádzajú hlavy štátov, armádni úradníci, atď.⁶ Neskôr však po kritike odborníkov a orgánov dohľadu štátov pristúpivších k odporúčaniam FATF došlo k prehodnoteniu pôvodného postoja FATF, čo následne vyústilo do doplnenia pojmov domáci PEPs a medzinárodná organizácia PEPs.⁷

Definícia **domáceho PEPs** je obrazom definície zahraničného PEPs, s tým rozdielom, že významnú verejnú funkciu subjekt vykonáva v domovskej krajine. Základom pre určenie druhu PEPs (zahraničný a domáci) je krajina, ktorá poverila osobu výkonom významnej verejnej funkcie. Pri určovaní druhu PEPs krajina pôvodu a štátna príslušnosť PEPs nie sú relevantné.

Odporúčania FATF ovplyvnili aj zákonodarnú činnosť príslušných orgánov Európskej únie (ďalej len „EÚ“). EÚ prevzala odporúčania FATF PEPs a zohľadnila ich v IV. AML smernici. IV. AML smernica priamo upravuje záväzok zohľadňovať nástroje iných medzinárodných orgánov činných v boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, pričom na popredné miesto sú postavené najmä odporúčania FATF.⁸

⁴ Čl. 52 Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii.

⁵ Finančná akčná skupina (Financial Action Task Force – FATF), je medzivládna organizácia založená v roku 1989 z iniciatívy skupiny G7 s cieľom rozvíjať politiky v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovanie terorizmu.

⁶ Bod 11 FATF Guidance: Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22).

⁷ K rozšíreniu požiadaviek na domáce PEPs a medzinárodné organizácie PEPs došlo v roku 2012. Bližšie k tomu viď: bod 12 The FATF Recommendations.

⁸ Recitál 4 Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/849 z 20. mája 2015 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania

Keďže Slovenská republika je členským štátom EÚ a zároveň oblasť boja proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu preukazuje pomerne vysokú úroveň harmonizácie, IV. AML smernica bola implementovaná aj do nášho právneho poriadku, konkrétne do zákona č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o legalizácii“).

Základným prvkom definície PEPs je, že PEP sa definuje ako fyzická osoba. Pôvodné znenie definície pojmu PEPs upravené v III. AML smernici⁹ kopírovalo definíciu upravenú v odporúčaní FATF, čo neraz vyvolávalo nejasnosti v aplikačnej praxi a mohlo byť použité aj ako určitý druh ospravedlnenia finančnej inštitúcie voči orgánom dohľadu v otázke nedostatočnosti plnenia povinností v rámci overovania identifikačných údajov klienta.¹⁰ Tlak a kritika sa stali premisou následnej úpravy zoznamu jednotlivých verejných významných funkcií v príslušnej smernici. Tento zoznam však odzrkadľoval predchádzajúce znenie odporúčaní FATF, ktoré sa zameriavalo výlučne na zahraničné PEPs.¹¹

Návrh ďalšieho rozšírenia okruhu PEPs bol doplnený do IV. AML smernice v súlade s revidovanými odporúčaniami FATF a zahŕňal aj domáce PEPs. Okrem toho IV. AML smernica rozšírila zoznam PEPs o funkcie s regionálnym alebo celoštátnym významom.¹² Je dôležité poznamenať, že na rozdiel od zákona o legalizácii, IV. AML smernica priamo upozorňuje na fakt, že zoznam PEPs sa nepovažuje za kategóriu zahŕňajúcu stredných alebo nižších riadiacich pracovníkov (menej

terorizmu, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 648/2012 a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES a smernica Komisie 2006/70/ES.

⁹ Bližšie k tomu vid': čl. 3 ods. 8 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES z 26. októbra 2005o predchádzaní využívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, inak nazývaná III. AML smernica. III. AML smernica stratila svoju účinnosť a bola nahradená IV. AML smernicou.

¹⁰ Greenberg, T.S. – Gray, L. – Schantz, D. – Gardner, C. – Latham, M.: *Politically Exposed Persons Preventive Measures for the Banking Sector*. Washington: The World Bank, p. 26.

¹¹ Čl. 2 ods. 1 Smernice Komisie 2006/70/ESz 1. augusta 2006, ktorou sa ustanovujú vykonávacie opatrenia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES, pokiaľ ide o vymedzenie pojmu „politicky exponovaná osoba“, a technické kritériá postupov zjednodušenej povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi a výnimky na základe finančnej činnosti vykonávanej príležitostne alebo vo veľmi obmedzenom rozsahu. Táto smernica stratila svoju platnosť a bola nahradená IV. AML smernicou.

¹² Bližšie k tomu vid': čl. 3 ods. 9 Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/849 z 20. mája 2015 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 648/2012 a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES a smernica Komisie 2006/70/ES.

významné verejné funkcie).¹³ Z toho vyplýva, že dochádza k eliminácii iných kategórií subjektov, ktoré môžu mať porovnateľný vplyv ako PEPs. Napríklad obmedzenie „súdnych činiteľov“ na sudcov najvyšších súdov a predsedov/podpredsedov súdov môže v praxi pôsobiť ako problematické, ak sa do korupcie zapoja sudcovia nižších stupňov.¹⁴

V korelácii s vyššie uvedeným, príslušné právne predpisy upravujú ďalšie kategórie osôb, ktoré na účely legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu majú rovnaké postavenie ako PEPs.

1.2 Legálna definícia ďalších subjektov používajúcich obdobné postavenie

Prvou kategóriou sú **rodinní príslušníci**. FATF PEPs používa obdobný pojem a pod členmi rodiny rozumie jednotlivcov, ktorí sú v priamom vzťahu s PEPs, teda pokrvné príbuzenstvo, manželstvo alebo partnerstvo.¹⁵ Vyššie uvedená definícia neobmedzuje stupeň vzťahu, čo poskytuje široký výklad tohto pojmu. Zrejme práve to sa stalo dôvodom úpravy zoznamu rodinných príslušníkov, bližšie špecifikovanej v IV. AML smernici. Do zoznamu tak boli zahrnutí: manžel, manželka alebo osoba majúca rovnocenné postavenie, deti a rodičia PEPs.¹⁶ V porovnaní so IV. AML smernicou, zákon o legalizácii nepoužíva pojem rodinní príslušníci respektíve členovia rodiny. Zoznam rodinných príslušníkov upravený v zákone o legalizácii sa tak v porovnaní s vyššie uvedenými definíciami javí o niečo prísnejší. Odzrkadľuje sa to predovšetkým v definícii širšieho zoznamu rodinných príslušníkov. Okrem vyššie spomínaných osôb, zákon o legalizácii zahŕňa aj: zaťa a nevestu PEPs alebo osobu majúcu obdobné postavenie.¹⁷

¹³ Čl. 3 ods. 9 Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/849 z 20. mája 2015 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 648/2012 a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES a smernica Komisie 2006/70/ES.

¹⁴ Bližšie k tomu vid': GREENBERG, T.S. – GRAY, L. – SCHANTZ, D. – GARDNER, C. – LATHAM, M.: *Politically Exposed Persons Preventive Measures for the Banking Sector*. Washington: The World Bank, p. 30.

¹⁵ Bod 11 FATF Guidance: Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22).

¹⁶ Bližšie k tomu vid': čl. 3 ods. 10 Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/849 z 20. mája 2015 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 648/2012 a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES a smernica Komisie 2006/70/ES.

¹⁷ Čl. 6 ods. 3 zákona č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Celkovo v definícii rodinných príslušníkov vidíme elimináciu ostatných príbuzenských vzťahov, čo dosť zužuje okruh rodinných príslušníkov a tým poskytuje priestor na špekulácie. Rovnaký postoj zaujala aj skupina Wolfsberg Group.¹⁸ Odporúčanie Wolfsberg Group zamerané na PEPs (Wolfsberg Guidance on Politically Exposed Persons) (ďalej len „odporúčanie Wolfsberg“) poukazuje na nedostatočnosť definície, s potrebou jej rozšírenia aj na ďalších príbuzných. Zároveň upozorňuje na skutočnosť, že etnické, kultúrne a náboženské vzťahy v krajine môžu vyžadovať rozšírenie pôvodnej definície, keďže okruh rodinných príslušníkov môže byť väčší. Nedá sa s tým nesúhlasiť, keďže napríklad také krajiny ako India alebo Čína zrejme budú mať silnejšie rodinné cítěnie v porovnaní s krajinami EÚ. Je pochopiteľné, že nie je možné zahrnúť do definície všetkých rodinných príslušníkov, ale v podmienkach Slovenskej republiky by bolo vhodné rozšíriť spomínaný zoznam minimálne o ďalších členov rodiny, napríklad svokor/svokra, sesternica, bratranec, strýko, teta. Aj keď nejde o príbuzných v priamom rade, PEPs čoraz viac využívajú na krytie svojich aktivít vzdialenejších príbuzných, na ktorých sa príslušné ustanovenia zrejme nebudú vzťahovať.

Druhou kategóriou sú **blízke osoby**. Rovnako ako vo vyššie uvedenom prípade FATF PEPs poskytuje širokú definíciu tohto pojmu (používa termín blízki spolupracovníci), do ktorého zahrnuje jednotlivcov, ktorí sú úzko prepojení s PEPs spoločensky alebo odborne. V rámci spoločenských vzťahov sa ako príklad uvádzajú známi (sexuálni) partneri, ktorí nie sú rodinnými príslušníkmi (napr. priateľka, milienka), zatiaľ čo do odborných vzťahov sa zahrňujú členovia rovnakej politickej strany, odborového zväzu, atď.¹⁹ Zákon o legalizácii nepoužíva občiansko-právnu legálnu definíciu pojmu blízka osoba, ale rovnako ako IV. AML smernica definuje blízku osobu ako fyzickú osobu, ktorá sa nachádza v určitom obchodnom vzťahu k PEP.²⁰

¹⁸ Skupina Wolfsberg vznikla v roku 2000 na zámku Château Wolfsberg v severovýchodnom Švajčiarsku. Je združením trinástich globálnych bánk, ktorého cieľom je vyvinúť rámce a pokyny pre riadenie rizík spojených s finančnou kriminalitou, najmä v súvislosti s politikami Know Your Customer, Anti-Money Laundering a Counter Terrorist Financing policies.

¹⁹ Bližšie k tomu vid' : bod 49 FATF Guidance: Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22).

²⁰ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/849 z 20. mája 2015 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 648/2012 a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES a smernica Komisie 2006/70/ES: „*osoby známe ako blízke osoby*“ sú: a) fyzické osoby, o ktorých je známe, že sú spolu s politicky exponovanou osobou konečným užívateľom výhod v súvislosti s právnickými osobami alebo právnymi štruktúrami, alebo ktoré majú s touto osobou iné úzke obchodné vzťahy; b) fyzické osoby, ktoré sú konečným užívateľom výhod v súvislosti s právnickou osobou alebo právnou štruktúrou, o ktorých je známe, že boli zriadené v prospech de facto politicky exponovanej osoby.“

V prípade identifikácie rodinných príslušníkov a blízkych osôb môžu nastať problémy spočívajúce v nesprávnej aplikácii prístupu založeného na riziku (tzv. Risk Based Approach, ďalej len „RBA“) finančnou inštitúciou, keďže nie vždy je zrejmé priame spojenie medzi vyššie uvedenými subjektami a PEPs, napríklad z dôvodu rôznych mien alebo vzdialenejšieho príbuzenstva, sofistikovanosti obchodného vzťahu a pod., čoho následkom môže byť uplatnenie nedostatočných opatrení (uplatnením základnej respektíve nižšej starostlivosti).

2. Úvodný skrining potenciálnych klientov

Úvodný skrining je zameraný na potenciálnych klientov a ďalšie subjekty, napríklad na konečných užívateľov výhod. Cieľom realizácie úvodného skriningu je zistiť, či potenciálny klient je PEPs, respektíve kto je konečným užívateľom výhod. V korelácii s vyššie uvedenými zisteniami prijíma finančná inštitúcia rozhodnutie spočívajúce v akceptácii alebo odmietnutí klienta. Odporúčania FATF vyžadujú, aby banky identifikovali a overovali skutočných vlastníkov v rámci **procesu CDD**.

Proces realizácie CDD obsahuje rad opatrení zameraných na identifikáciu a priebežné monitorovanie klienta. Jedno z opatrení CDD sa osobitne zameriava na identifikáciu klienta a overenie jeho identity pomocou spoľahlivých a nezávislých zdrojov, údajov alebo informácií, zároveň sa vyžaduje vykonanie identifikácie skutočného vlastníka a prijatie primeraných opatrení na overenie identity skutočného vlastníka.²¹

V kontexte daných zistení je zásadnou požiadavkou zabezpečenie spoľahlivých a nezávislých zdrojov informácií, ktoré majú slúžiť na identifikáciu a overenie nového klienta. Za spoľahlivé a nezávislé zdroje sa v súčasnosti okrem iného považujú zoznamy sankcionovaných osôb, komerčné databázy vysokorizikových klientov (napríklad World-Check database of high risk individuals and companies) a zoznamy významných verejných funkcií v krajine.

V prípade **zoznamu sankcionovaných osôb** je banka povinná poskytovať Ministerstvu financií SR písomný zoznam klientov, na ktorých sa vzťahujú medzinárodné sankcie.²² Zoznam sankcionovaných osôb je súčasťou príloh rezolúcií Bezpečnostnej Rady OSN a prísluš-

²¹ Bližšie k CDD vid' bod10 The FATF Recommendations.

²² § 91 ods. 8 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

ných nariadení EÚ.²³ V rámci Slovenskej republiky sa uplatňujú príslušné právne predpisy zamerané na výkon medzinárodných sankcií.²⁴

Komerčné databázy vysokorizikových klientov fungujú na princípe zbierania a ukladania informácií z viacerých informačných zdrojov, vrátane webových stránok vlád, medzinárodných organizácií, médií a zoznamov sankcionovaných osôb. Výhodou komerčných databáz je široká dostupnosť informácií pre viaceré štáty, či jednoduchosť vyhľadávania v databáze. Nevýhody komerčných databáz je možné zhrnúť do nasledovných bodov: nespoľahlivosť – čerpanie informácií sa realizuje výlučne z verejne dostupných zdrojov a teda nemusia „zachytiť“ niektoré uskutočnené zmeny (napr. vo výmene určitých členov vlády); nekompletnosť – databázy neobsahujú všetky informácie, predovšetkým z dôvodu absencie respektíve zverejnenia iba malého množstva informácií v určitých štátoch (napr. tretích krajinách); systém vyhľadávania v databáze môže hlásiť falošné poplchy, napríklad v dôsledku odlišnej definície pojmu PEPs používanej v konkrétnej krajine, pravopisná nepresnosť vyhľadávaných mien, absencia základných identifikátorov ako napríklad dátum narodenia a pohlavie.²⁵ V kontexte daných zistení nie je možné sa spoliehať na komerčné databázy ako na jediný zdroj informácií a majú slúžiť skôr ako podporný nástroj na identifikáciu klienta, keďže nie je možné vylúčiť absenciu určitých kategórií vysokorizikových subjektov zo zoznamu vysokorizikových klientov.²⁶

Na doplnenie komerčných databáz používajú väčšie banky aj **interné databázy**, ktoré okrem informácií zozbieraných z komerčných databáz obsahujú aj informácie o jednotlivcoch, ktorých banka považuje za vysokorizikových klientov, a teda ide o takzvanú „čiernu listinu“. Interná databáza môže byť užitočným nástrojom predovšetkým v rámci pôsobenia finančnej skupiny (napríklad banka s pobočkami v zahrani-

²³ Bližšie k tomu viď: Spoločná pozícia Rady 2008/586/SZBP z 15. júla 2008, ktorou sa aktualizuje spoločná pozícia 2001/931/SZBP o uplatňovaní špecifických opatrení na boj s terorizmom a ktorou sa zrušuje spoločná pozícia 2007/871/SZBP.

²⁴ Bližšie k tomu viď: Zákon č. 289/2016 Z. z. o vykonávaní medzinárodných sankcií a o doplnení zákona č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch) v znení neskorších predpisov. Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 397/2005 Z. z., ktorým sa vyhlasujú medzinárodné sankcie zabezpečujúce medzinárodný mier a bezpečnosť. Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky publ. pod č. 593/2002 Z. z. o prijatí Medzinárodného dohovoru o potlačení terorizmu.

²⁵ Bližšie k tomu viď: bod 61 a 62 FATF Guidance: Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22). GREENBERG, T.S. – GRAY, L. – SCHANTZ, D. – GARDNER, C. – LATHAM, M.: *Politically Exposed Persons Preventive Measures for the Banking Sector*. Washington: The World Bank, pp. 45 – 46.

²⁶ Bližšie k tomu viď: CHOO, K-K, R.: Challenges in dealing with politically exposed persons. In *Trends & issues in crime and criminal justice series*, № 386, 2010, p. 4.

čí) na poskytnutie všeobecnej informácie o klientovi (napríklad či nie je uvedený na „čiernej listine“ konkrétnej pobočky).

Oficiálny zoznam významných verejných funkcií v krajine sa v súčasnosti javí ako jeden zo základných spôsobov zistenia, či konkrétny klient spadá do kategórie PEPs, avšak postoj k vytvoreniu a vedeniu tohto zoznamu na pôde medzinárodných inštitúcií nie je jednotný. FATF PEPs, Svetová banka a rovnako tak odporúčania Wolfsberg sa zhodujú v potrebe vytvorenia oficiálneho zoznamu významných verejných funkcií. Odporúčania Wolfsberg explicitne odporúčajú vytvorenie osobitného zoznamu rodinných príslušníkov a blízkych osôb.²⁷

Slovenská republika rovnako vedie **oficiálny zoznam významných verejných funkcií**.²⁸ Rovnaká podmienka sa vzťahuje aj na medzinárodné organizácie so sídlom na území Slovenskej republiky. Za týmto účelom je Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky povinné požiadať medzinárodné organizácie o poskytnutie spomínaného zoznamu osôb. Finančná spravodajská jednotka je povinná následne zverejniť tieto zoznamy na svojej webovej stránke. Podľa nášho názoru dôvodom sprístupnenia zoznamu politicky exponovaných osôb širokej verejnosti je zabezpečenie priamej kontroly verejnosti (napríklad masmediálne komunikácie) nad dodržiavaním právnych predpisov ako aj možnosť posudzovania jednotlivých obchodov z hľadiska ich legálnosti a prepojenosti jednotlivých PEPs na teroristické skupiny.

Odborná verejnosť však nie je jednotná v otázke vhodnosti vytvorenia zoznamu významných verejných funkcií. Jedným z dôvodov je vedomosť potenciálnych zločincov a teroristov o subjektoch, na ktoré sa vzťahuje vyššie riziko, čím vytvárajú priestor na ich zámerné obchádzanie s použitím iných subjektov s cieľom eliminácie uplatnenia zvýšenej starostlivosti.²⁹

FATF PEPs osobitne upozorňuje na nevhodnosť vytvorenia oficiálneho zoznamu skutočných mien osôb vykonávajúcich významné verejné funkcie. Ako dôvod sa uvádza ich rýchla zastaranosť, zložitosť spracovania údajov, zvýšené náklady spojené s častou aktualizáciou zoznamu a absencia mien rodinných príslušníkov a blízkych osôb.

²⁷ The Wolfsberg Group Wolfsberg Guidance on Politically Exposed Persons (PEPs), p. 4.

²⁸ § 26 ods. 2 písm. n) zákona č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

²⁹ Blížšie k tomu vid': CHOO, K-K, R.: Politically exposed persons (PEPs): risks and mitigation. In *Journal of Money Laundering Control*. Vol. 11, No. 4, p. 373.

Naopak zoznam s uvedením významných verejných funkcií zostáva po určitú dobu konzistentný.³⁰

Zastávame však názor, že sprístupnenie oficiálneho zoznamu skutočných mien (obdobne ako pri sankcionovaných osobách) pomôže vytvoriť väčšiu istotu pre správnu identifikáciu subjektu ako PEPs. Je totiž možné, že subjekt majúci záujem o konkrétnu službu v rámci finančnej inštitúcie zámerné uvedie nepravdivé údaje, respektíve v prípade rodinných príslušníkov dôjde k zamlčaniu existencie príbuzenského vzťahu s PEPs. Nie je to totiž možné úplne vylúčiť, keďže ide o ľudský faktor, ktorý väčšinou zlyhá ako prvý. Zároveň sa domnievame, že z praktického hľadiska bude zrejme veľmi náročné zistiť osobné údaje významných funkcionárov na podklade zoznamu významných verejných funkcií. Najvypuklejšie sa tento problém prejaví v súvislosti s tretími krajinami. Ako príklad môžeme uviesť situáciu, pri ktorej finančná inštitúcia bude potrebovať nahliadnuť do zoznamu verejných funkcionárov v Mexiku. V tomto prípade sa dostávame k dvom problémom; absencia poznania jazyka a vzniknuté náklady spojené so zabezpečením prekladu do štátneho jazyka. V situácii, keď zoznam významných verejných funkcionárov neexistuje, pôjde o ďalšie náklady spojené s vyhľadávaním potrebných informácií cez komerčné databázy respektíve cez iné zdroje. Nakoniec bude zložitá zistiť, či príslušná osoba vykonáva konkrétnu významnú verejnú funkciu na základe predložených identifikačných údajov bez predchádzajúcej vedomosti o menách takých osôb. Ak vezmeme do úvahy aj zamlčanie podstatných skutočností (teda, že ide o PEP) dotknutou osobou, konečným výsledkom preverenia finančnej inštitúcie zrejme bude nepreukázanie spojenia medzi klientom a PEP.

3. Hodnotenie rizika spojeného s politicky exponovanou osobou

Obchodný vzťah s PEPs vo všeobecnosti predstavuje zvýšené riziko spojené so schopnosťou subjektov zneužiť svoju moc a vplyv na osobný prospech alebo inú výhodu pre seba alebo členov rodiny a blízkych spolupracovníkov. V tomto prípade dochádza ku skrytiu získaných finančných prostriedkov alebo iného majetku, ktoré boli spreneverené práve v dôsledku zneužitia ich úradnej moci. PEPs sú často spájané so značným právnym a reputačným rizikom pre banky.

³⁰ Bližšie k tomu vid': bod 65 FATF Guidance: Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22).

3.1 Systém riadenia rizik

V kontexte daných zistení je finančná inštitúcia povinná zabezpečiť vhodný **systém riadenia rizik** za účelom zistenia, či klient je PEP. Systém riadenia rizik predovšetkým závisí od oblasti podnikania inštitúcie, kategórií klientov a rozsahu realizovaných transakcií.³¹

V korelácii s vyššie uvedeným, odporúčania FATF PEPs rozlišujú PEPs na zahraničných a domácich, pričom umožňujú vo vzťahu k domácim PEPs uplatniť aj nižší stupeň rizika (stredné a nízke riziko), zatiaľ čo zahraniční PEPs vždy predstavujú vyššie riziko.

FATF PEPs nezabúdajú ani na špecifickú situáciu, keď bol domáci PEP poverený ďalšou významnou verejnou funkciou v zahraničí, pričom v tomto prípade sa na neho bude hľadieť ako na zahraničného PEP. Špecifická situácia môže nastať v súvislosti s medzinárodnou organizáciou PEP.

Pojem **medzinárodnej organizácie PEP** zahrnuje osoby, ktoré sú alebo boli poverené významnou funkciou v medzinárodnej organizácii, ako príklad sa uvádzajú riaditelia, členovia vrcholového manažmentu, atď.³² V kontexte s vyššie uvedeným je zrejmé, že PEP poverený významnou funkciou v rámci medzinárodnej organizácie bude mať dvojité postavenie. Teda vo vzťahu ku krajine poverenia sa bude považovať za domáceho PEP, zatiaľ čo ostatné krajiny ho budú vnímať ako zahraničného PEP. Ak berieme do úvahy, že na domáceho PEP sa môže uplatňovať nižší stupeň rizika, je pravdepodobné, že pre daného PEP bude výhodnejšie otvoriť si účet vo finančnej inštitúcii nachádzajúcej sa v krajine poverenia.

V korelácii s vyššie uvedenými poznatkami dospievame k záveru, že FATF stále „preferuje“ zahraničných PEPs v porovnaní s domácimi PEPs. Podľa nášho názoru takéto rozdelenie PEPs nie je úplne vhodné. „Zemepisné“ delenie PEPs na jednej strane otvára priestor na možné obchádzania odporúčaní FATF PEPs a zároveň vyvoláva diskusiu o nejednoznačnom/nejasnom uplatňovaní tohto odporúčania.

Opačný postoj k definovaniu PEPs uplatňujú Wolfsberg Group a Svetová banka. Wolfsberg Group vytýka FATF PEPs nejednotnosť zaobchádzania so zahraničnými a domácimi PEPs. Odporúčanie Wolfsberg nepreberá postoj FATF PEPs vo vzťahu k automatickému kvalifikovaniu zahraničných PEPs ako vysoko rizikových klientov a zasadzujú sa za uplatnenie RBA vo vzťahu ku všetkým, tak zahraničným ako aj domácim, PEPs. Na potvrdenie vyššie uvedeného postoja

³¹ Bod 21 FATF Guidance: Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22).

³² Bod 11 FATF Guidance: Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22).

schvaľuje konanie finančných inštitúcií, ktoré používajú na kvalifikáciu PEPs jednotný rámec s prihliadnutím na druh ponúkaných produktov a služieb.³³

Trochu iný postoj zaujala Svetová banka v preventívnych opatreniach pre bankový sektor zameraných na PEPs (Politically Exposed Persons. Preventive Measures for the Banking Sector). V podstate sa stotožňuje s odporúčaním Wolfsberg v otázke použitia jednotného prístupu ku všetkým PEPs, ale zároveň považuje PEPs za vysoko rizikových klientov, a preto navrhuje uplatnenie zvýšenej starostlivosti vo vzťahu tak k zahraničným ako aj domácim PEPs.³⁴ V podstate ide o „odmietnutie“ aplikácie RBA s odôvodnením, že PEPs vždy predstavujú zvýšené riziko.

Katégoria subjektov vykonávajúca **menej významné verejné funkcie** (strední alebo nižšie postavení riadiaci pracovníci) nie sú súčasťou zoznamu PEPs, napriek tomu FATF PEPs odporúča zohľadniť ich ako rizikový faktor pri celkovom hodnotení rizík spojených s konkrétnym klientom.³⁵ Je zrejmé, že tento postoj FATF PEPs je správnym krokom k docieleniu eliminácie prania špinavých peňazí. Rovnako tak aj iní odborníci poukazujú na skutočnosť, že legalizácia príjmov z trestnej činnosti neraz bola odhalená práve na nižších riadiacich postoch s prepojením na vyšších funkcionárov a zároveň navrhujú zaradiť do kategórie subjektov s vyšším rizikom aj osoby vykonávajúce menej významné funkcie.³⁶

Okrem menej významných verejných funkcionárov by mohli byť do zoznamu PEPs zahrnutí aj jednotlivci nachádzajúci sa na dôležitých pozíciách v súkromnom sektore. Rovnako ako PEPs aj „vedenie“ významnej spoločnosti predstavuje porovnateľné riziko ako PEPs.³⁷

Podľa zákona o legalizácii pri obchode alebo obchodnom vzťahu s PEP je finančná inštitúcia povinná vykonať zvýšenú starostlivosť.³⁸

³³ The Wolfsberg Group: Wolfsberg Guidance on Politically Exposed Persons (PEPs), pp. 1 – 2.

³⁴ GREENBERG, T.S. – GRAY, L. – SCHANTZ, D. – GARDNER, C. – LATHAM, M.: *Politically Exposed Persons Preventive Measures for the Banking Sector*. Washington: The World Bank, pp. 14 a 28.

³⁵ Bod 23 a 37 FATF Guidance: Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22). Čl. 3 ods. 9 Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/849 z 20. mája 2015 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 648/2012 a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES a smernica Komisie 2006/70/ES.

³⁶ Bližšie k tomu viď: CHAIKIN, D. – SHARMAN, J.: *Corruption and Money Laundering: A Symbiotic Relationship*. New York: Palgrave Macmillan, 2009, p. 98.

³⁷ CHOO, K-K, R.: Politically exposed persons (PEPs): risks and mitigation. In *Journal of Money Laundering Control*. Vol. 11, No. 4, p. 383.

³⁸ § 12 ods. 1 zákona č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

V tomto prípade IV. AML smernica rovnako ako zákon o legalizácii hľadá na PEP ako na fyzickú osobu.

3.2 Politicky exponovaná osoba ako konečný užívateľ výhod

Otázna zostáva oblasť obchodného vzťahu medzi **právnickou osobou a PEPs ako konečnými užívateľmi výhod**. Vyššie uvedené právne predpisy totiž neupravujú žiadnu povinnosť povinných osôb zaradiť tieto právnické osoby do kategórie vysokorizikových klientov. Odporúčanie Wolfsberg sa pokúsilo o bližšie rozpracovanie tejto problematiky a vníma tento obchodný vzťah dvojakým spôsobom. Na jednej strane poukazuje na vhodnosť uplatnenia zvýšenej starostlivosti, teda hľadá na také právnické osoby ako na PEPs. Na strane druhej nevylučuje situácie, pri ktorých by bolo vhodnejšie použiť RBA a následne zaradiť takú právnickú osobu do nižšieho stupňa rizikivosti, ak je to odôvodnené existenciou nižšieho rizika. Bližšie je upravený aj zoznam situácií, ktoré môžu byť podkladom pre uplatnenie nižšieho stupňa rizika.³⁹ Obdobný postoj zaujal Wolfsberg Group aj vo vzťahu k štátom vlastneným entitám a orgánom verejného sektora kontrolovaným zo strany PEP.

Neistoty a medzery v právnych predpisoch často vyplňajú usmernenia regulačných orgánov. Napríklad EBA⁴⁰ zaujala v tejto otázke konkrétnejší postoj. EBA vo svojich odporúčaniach zameraných na rizikové faktory (EBA The Risk Factors Guidelines) (ďalej len „odporúčania EBA“) zahrnuje právnické osoby, konečnými užívateľmi ktorých sú PEPs, do rovnakej kategórie ako PEPs, teda upravuje priamu povinnosť uplatňovať na všetky vyššie uvedené právnické osoby opatrenia zvýšenej starostlivosti.⁴¹ Rovnaké vysvetlenie upravuje aj Financial Conduct Authority (FCA), ktorá stavia právnickú osobu na rovnakú úroveň ako PEPs.⁴² V podmienkach Slovenskej republiky bližšie vysvetlenie postupu vo vzťahu k „špecifickej“ právnickej osobe nachádzame v usmerneniach Národnej banky Slovenska (ďalej len „NBS“) a Finančnej správodajskej jednotky. Za predpokladu, že PEP vystupuje ako vlastník,

³⁹ Bližšie k tomu viď: The Wolfsberg Group: Wolfsberg Guidance on Politically Exposed Persons (PEPs), p. 6.

⁴⁰ Európsky orgán pre bankovníctvo (European Banking Authority – EBA) je agentúra EÚ, ktorej úlohou je vytvoriť jednotný regulačný rámec a rámec dohľadu pre celý bankový sektor EÚ.

⁴¹ Bližšie k tomu viď: bod 19 EBA The Risk Factors Guidelines.

⁴² Bližšie k tomu viď: CANESTRI, D.: Politically exposed entities: how to tailor PEP requirements to PEP owned legal entities. In *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 22, No. 2, 2019, p. 361.

vykonáva pôsobnosť v riadiacej štruktúre právnickej osoby, alebo je konečným užívateľom výhod takej právnickej osoby, vyžaduje sa aplikácia zvýšenej starostlivosti voči takému klientovi – právnickej osobe.⁴³ Ďalšie usmernenie NBS dopĺňa základnú povinnosť tak, že dopĺňa klienta, ktorého konečným užívateľom je PEP, do zoznamu rizikových faktorov vo vzťahu ku klientovi.⁴⁴ Zároveň odkazujúc na zákon č. 483/2001 Z.z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zvyrazňuje, že konečný užívateľ výhod sa zisťuje vždy, keď ide o právnickú osobu.

3.3 Lehota uplatnenia zvýšenej starostlivosti

Osobitnou oblasťou hodnotenia rizika spojeného s PEPs je úprava otázky **lehoty uplatnenia zvýšenej starostlivosti vo vzťahu k PEPs**. Zákon o legalizácii a FATF PEPs upravujú subjektívnu lehotu v dĺžke 12 mesiacov od skončenia výkonu významnej verejnej funkcie a objektívnu lehotu stanovenú od momentu vylúčenia rizika špecifického pre PEPs.⁴⁵ Odporúčanie Wolfsberg sa prikláňa k tomu, že zásada „raz PEP – vždy PEP“ je v rozpore so základným princípom RBA.⁴⁶

Napriek vyššie uvedenému v odporúčaniach FATF PEPs a Svetovej banky rezonujú pochybnosti o správnosti stanovenia presných lehôt. Za možné rizikové faktory sa považujú pretrvávanie neformálneho vplyvu v konkrétnej skupine alebo prepojenosť exPEP s činnosťou, v ktorej vykonával pôsobnosť ako PEP. Svetová banka odporúča aplikovať zásadu „raz PEP – vždy PEP“ aj na rodinných príslušníkov a blízke osoby. Zaujímavou myšlienkou je aj vytvorenie výboru PEP, úlohou ktorého je zabezpečenie diskusie v pravidelných intervaloch o pretrvávaní/nepretrvávaní zvýšeného rizika vo vzťahu k jednotlivým exPEPs.⁴⁷

⁴³ Čl.8 ods. 9 Metodického usmernenia Útvaru dohľadu nad finančným trhom Národnej banky Slovenska z 20. novembra 2012 č. 9/2012 k ochrane banky a pobočky zahraničnej banky pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a pred financovaním terorizmu; Finančná spravodajská jednotka Usmernenie k zákonu č. 297/2008Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu.

⁴⁴ Príloha 1 (2.1.1) Metodického usmernenia Útvaru dohľadu nad finančným trhom z 29. apríla 2019 č. 3/2019 k ochrane banky a pobočky zahraničnej banky pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a pred financovaním terorizmu.

⁴⁵ § 12 ods. 3 zákona č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov. č. 44 FATF Guidance: Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22).

⁴⁶ The Wolfsberg Group: Wolfsberg Guidance on Politically Exposed Persons (PEPs), p. 12.

⁴⁷ Bližšie k tomu viď: č. 45 FATF Guidance: Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22). GREENBERG, T.S. – GRAY, L. – SCHANTZ, D. – GARDNER, C. – LATHAM, M.: *Politically Exposed Persons Preventive Measures for the Banking Sector*. Washington: The World Bank, p. 32.

V kontexte daných odporúčaní zastávame názor, že stanovenie lehoty nie je možné považovať za postačujúce opatrenie na zníženie rizika. Kladieme si otázku o rýchlosti „poklesu vplyvu“ PEPs a dostatočnosti dĺžky stanovenej lehoty. Ako príklad sa uvádzajú hlavy štátov, ktoré zrejme budú mať dlhší „vplyv“ ako 12 mesiacov od ukončenia výkonu významnej verejnej funkcie. Navrhuje sa preto predĺženie tejto lehoty pre klientov predstavujúcich vyššie riziko.⁴⁸

4. Požiadavky na uplatnenie zvýšenej starostlivosti vo vzťahu k politicky exponovanej osobe

Základné požiadavky na uplatnenie zvýšenej starostlivosti vo vzťahu k PEPs sa uplatňujú ako „doplnkové“ opatrenia popri základnej starostlivosti, a to za účelom zmiernenia zvýšeného rizika. Identifikovanie klienta ako PEP samo o sebe nie je „konečné,“ ide o súčasť celkového procesu hodnotenia rizika klienta.⁴⁹

4.1 Získanie súhlasu vyššieho vedenia finančnej inštitúcie

FATF PEPs vyžaduje použitie tejto požiadavky výlučne vo vzťahu k zahraničným PEPs. Súhlas vyššieho vedenia finančnej inštitúcie sa vyžaduje na účely uzatvorenia alebo pokračovania v obchodnom vzťahu s PEP. Pojem vyššie vedenie finančnej inštitúcie FATF PEPs bližšie nešpecifikuje, a teda necháva úpravu na jednotlivé krajiny. Východiskom je v tomto prípade veľkosť, štruktúra a povaha poskytovaných služieb jednotlivými finančnými inštitúciami.⁵⁰ Za účelom lepšieho pochopenia a posúdenia stupňa rizika obchodného vzťahu s PEPs, sa musí vyššie vedenie aktívne podieľať na procese schvaľovania programu činnosti finančnej inštitúcie a vnútornej kontroly.

Prísnejší názor zaujala Svetová banka, odporúčajúca uplatňovať požiadavku predchádzajúceho súhlasu vyššieho vedenia finančnej inštitúcie vo vzťahu ku všetkým (a teda nielen zahraničným) PEPs predstavujúcim vyššie riziko. Za hlavné riziko sa predovšetkým považuje oblasť „informačnej asymetrie,“ ktorá je vnímaná v kontexte nedo-

⁴⁸ CHOO, K-K, R.: Politically exposed persons (PEPs): risks and mitigation. In *Journal of Money Laundering Control*. Vol. 11, No. 4, p. 383.

⁴⁹ Pre porovnanie vid': Rajcoomar, R. A.: *Guide to Money Laundering Law and Regulation*. Bloomington: Xlibris, 2012, p. 275.

⁵⁰ Bližšie k tomu vid': bod 85 FATF Guidance: Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22).

statočnosti poskytovania informácií medzi materskými a dcérskymi finančnými inštitúciami.⁵¹

Zákon o legalizácii sa opiera o ustanovenia IV. AML smernice a vyžaduje získanie súhlasu štatutárneho orgánu finančnej inštitúcie respektíve určenej osoby pri vzniku alebo pokračovaní v obchodnom vzťahu s PEPs.⁵²

Pojem **štatutárny orgán** je upravený v § 191 ods. 1 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník.

Určenou osobou sa rozumie compliance officer plniaci úlohy v oblasti ochrany pred legalizáciou a financovaním terorizmu.⁵³

Zákon o legalizácii osobitne upravuje požiadavku informovať štatutárny orgán finančnej inštitúcie alebo určenú osobu o úmysle **vyplatiť výnos z poistnej zmluvy** voči PEP. Informovanie vyššie uvedených osôb musí byť uskutočnené ešte pred samotnou realizáciou výplaty výnosu.⁵⁴

4.2 Zistenie zdroja majetku a finančných prostriedkov PEPs

Peňažné prostriedky použité v obchodných vzťahoch alebo transakciách s PEPs musia mať legálny pôvod. Zistenie zdroja majetku a pôvodu finančných prostriedkov tak predstavuje ďalšie opatrenie na zmiernenie rizika spojeného s PEPs. Zistenie **zdroja majetku** zahŕňa získanie informácií o celkových aktívach PEPs. Finančná inštitúcia skúma celkový objem majetku vo vzťahu k príjmom, postaveniu a realizovaným transakciám s PEPs. Je zrejmé, že finančná inštitúcia nebude mať k dispozícii všetky potrebné informácie o aktívach PEPs, a z tohto dôvodu je potrebné sa obrátiť na komerčné databázy respektíve iné verejne dostupné zdroje (internet, kataster nehnuteľnosti, atď.).

V rámci zistenia **zdroja finančných prostriedkov** sa finančná inštitúcia zameriava na aktíva, ktoré sú predmetom obchodného vzťahu s PEPs.⁵⁵ V tomto prípade je potrebné zistiť pôvod respektíve dôvod nadobudnutia obchodovateľných aktív. Cieľom je zistenie primeranos-

⁵¹ Bližšie k tomu viď: GREENBERG, T.S. – GRAY, L. – SCHANTZ, D. – GARDNER, C. – LATHAM, M.: *Politically Exposed Persons Preventive Measures for the Banking Sector*. Washington: The World Bank, pp. 51 – 52

⁵² § 12 ods. 2 písm. c) zákona č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁵³ Bližšie k tomu viď: § 20 ods. 2 písm. h) zákona č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁵⁴ § 12 ods. 2 písm. c) zákona č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁵⁵ Bod 86 – 88 FATF Guidance: Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22).

ti výšky aktív vo vzťahu k činnostiam vykonávanými PEPs. V korelácii s vyššie uvedeným je potrebné brať do úvahy príjem PEPs a iné zdroje nadobudnutia aktív, ktorými by sa dal vysvetliť pôvod aktív (napr. dedenie, rodinné podnikanie, predaj aktív, atď.). Je možné požiadať PEPs o poskytnutie zmlúv zakladajúcich nárok na obchodovateľné aktíva (napr. zmluva o nájme, súdne rozhodnutia, atď.). Okrem iného je dôležité sa zamerať na oblasť činnosti a geografické územie, na ktorom PEPs vykonáva aktivity, z ktorých následne má výnosy. V prípade financovania zo strany tretích osôb je potrebné hlbšie sa venovať aj vzťahu medzi PEPs a konkrétnou treťou osobou. Užitočným nástrojom na zistenie zdroja majetku a finančných prostriedkov je aj majetkové priznanie, ktoré PEP povinne podáva na území Slovenskej republiky.⁵⁶ Svetová banka upozorňuje na vhodnosť predloženia kópie majetkového priznania na vyžiadanie banke. Zároveň upozorňuje na možnosť vzniku konfliktu a odmietnutie poskytnutia majetkového priznania PEPs z dôvodu ochrany súkromia alebo dôverných informácií. Vo všetkých prípadoch by sa banka mala informovať o dôvode zamietnutia takej žiadosti a na základe zhodnotenia rizika prijať rozhodnutie v pokračovaní respektíve odmietnutí obchodného vzťahu s PEPs.⁵⁷

FATF PEPs odporúča uplatňovať princíp „rozumnosti.“ Finančné inštitúcie sa majú v rámci zisťovania zdroja majetku a finančných prostriedkov zameriavať nielen na aktíva, ktoré je možné očakávať od PEPs v súvislosti s výkonom významnej verejnej funkcie, ale aj na aktíva, pôvod ktorých je možné rozumne vysvetliť. Hodnotenie rizika výlučne na základe „očakávaní“ odporuje odporúčaniu FATF.⁵⁸

4.3 Priebežné a podrobné monitorovanie obchodného vzťahu s PEPs

Priebežné monitorovanie obchodného vzťahu sa realizuje v dvoch rovinách: *periodické* a *ad hoc*. V rámci **periodického monitorovania** finančná inštitúcia monitoruje transakcie PEPs a vykonáva periodickú aktualizáciu informácií o klientovi. Periodické monitorovanie platobného styku klienta sa vykonáva v pravidelných intervaloch v závislosti od rizikového profilu klienta. Finančné inštitúcie v priebehu uskutoč-

⁵⁶ Bližšie k tomu vid': § 114 zákona č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁵⁷ Bližšie k tomu vid': GREENBERG, T. S. – GRAY, L. – SCHANTZ, D. – GARDNER, C. – LATHAM, M.: *Politically Exposed Persons Preventive Measures for the Banking Sector*. Washington: The World Bank, p. 48.

⁵⁸ Bližšie k tomu vid': bod 12 The FATF Recommendations. Bod 94 FATF Guidance: Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22).

ňovania priebežného monitorovania PEPs môžu naraziť na neobvyklý vzorec obchodnej operácie, čo môže slúžiť ako podklad k odhaleniu neštandardného správania sa klienta. V prípade zistenia neobvyklého správania sa klienta respektíve zmeny rizikového profilu klienta, je finančná inštitúcia povinná vykonať **monitorovanie ad hoc**, kde sa bližšie zameriava na existujúci obchodný vzťah s PEPs.

Zmeny rizikového profilu klienta môžu spočívať v zmene spoločenského postavenia klienta (ukončenie plnenia významnej verejnej funkcie) alebo v povahe obchodných operácií, čoho následkom môže byť zaradenie klienta do iného stupňa rizikovosti. Kvalita procesu priebežného monitorovania predovšetkým závisí od veľkosti, schopnosti a oblasti činnosti finančných inštitúcií.

V procese vyhľadávania informácií o konkrétnom klientovi môžu nastať bežné chyby spočívajúce v preklepoch, pravopisných chybách alebo zhodnosti mien klientov, teda nejde o „presnú zhodu.“ Z tohto dôvodu sa monitorovanie obchodného vzťahu klienta v niektorých prípadoch realizuje na princípe „blízkej zhody.“ Je preto dôležité bližšie overiť zistenú informáciu a v prípade podozrenia z legalizácie príjmov z trestnej činnosti alebo financovania terorizmu oznámiť túto informáciu útvaru *compliance* príslušnej finančnej inštitúcie.

Podrobné monitorovanie obchodného vzťahu sa zameriava na celkové preskúmanie PEPs vrcholným manažmentom finančnej inštitúcie. Zároveň ide o celkové zvýšenie frekvencie monitorovania realizovaných transakcií a zmeny profilu PEPs. Z tohto dôvodu musia finančné inštitúcie predovšetkým pochopiť podstatu obchodných transakcií, teda či sú v súlade s vytvoreným rizikovým profilom klienta. Okrem toho finančné inštitúcie musia poznať aj pôvod finančných prostriedkov, čomu môže pomôcť identifikácia blízkych osôb. Nízky počet PEPs nemusí sám osebe automaticky znamenať nižšie riziko pre finančnú inštitúciu. Dost' často totiž dochádza ku skrytiu identity PEPs prostredníctvom poradenských firiem alebo iných spolupracovníkov.⁵⁹

Identifikácia klienta ako PEP ešte neprejudikuje jeho spojenie s trestnou činnosťou.⁶⁰ Finančné inštitúcie si nemusia byť vedomé rizík, ktoré PEPs môžu predstavovať v súvislosti s praním špinavých peňazí. Za tým účelom FATF PEPs vytvorila **zoznam varovných signálov** (red flags), ktoré môžu pomôcť k detekcii zneužitia finančného systé-

⁵⁹ GREENBERG, T.S. – GRAY, L. – SCHANTZ, D. – GARDNER, C. – LATHAM, M.: *Politically Exposed Persons Preventive Measures for the Banking Sector*. Washington: The World Bank, pp. 17, 53.

⁶⁰ Bližšie k tomu vid': COX, D.: *Handbook of Anti-Money Laundering*. Padstow UK: WILEY, 2014, pp. 207 – 208.

mu PEPs. Zoznam varovných signálov nie je vyčerpávajúci a považuje sa za doplnkový popri interných zoznamoch finančných inštitúcií. Aj napriek tomu, že FATF PEPs výslovne nevyžaduje ukončenie obchodného vzťahu s PEPs z dôvodu podozrenia z prania špinavých peňazí, v prípade zotrvania v takom vzťahu nie je vylúčená trestno-právna zodpovednosť. Zoznam varovných signálov je rozdelený na jednotlivé rizikové oblasti spojené s PEPs, konkrétne ide o: pokusy o skrytie identity, špecifické správanie sa PEPs (napr. poskytovanie nepresných alebo neúplných informácií), účasť na podnikaní, resp. prepojenie na vysokorizikové odvetvia alebo sektory (napr. obranný priemysel), realizácia transakcií počas trvania obchodného vzťahu (napr. výber veľkého množstva hotovosti z účtu). FATF PEPs taktiež upravuje aj ďalšie zoznamy varovných signálov, ktoré sa aplikujú na vysokorizikové oblasti nezávisle od typu klienta, predovšetkým ide o určité vysokorizikové oblasti, služby alebo o vysokorizikové krajiny.⁶¹

Záver

V súčasnosti absentuje jednotná legálna definícia pojmu PEPs. O načrtnutie tohto pojmu sa pokúsili pridružené štáty Dohovoru OSN o korupcii, v ktorom sa však podarilo dosiahnuť iba jeho rámcovú úpravu. Keďže šlo o širokú definíciu tohto pojmu, snahy o bližšiu špecifikáciu PEPs prevzala FATF. Zásadný medzník v definovaní pojmu PEPs spočíval v rozdelení PEPs na zahraničných a domácich. Celý obsah FATF PEPs sa tak zaoberal výlučne zahraničnými PEPs, zatiaľ čo domáci PEPs zostávali neregulovaní a ponechaní na vlastnú „zodpovednosť“ príslušným vnútroštátnym právnym predpisom. Pod tlakom pristúpivších krajín ako aj vedecko-akademickej sféry odborníkov, doplnilo FATF definície pojmu domáci PEPs a pojmu medzinárodné organizácie PEPs. Napriek tomu sa obsah FATF PEPs vo väčšej miere orientuje na zahraničných PEPs. EÚ v tomto nasledovala FATF a prevzala definície vyššie spomínaných pojmov a vytvorila zoznam významných verejných funkcionárov. Slovenská republika ako členský štát EÚ prevzala a implementovala ustanovenia IV. AML smernice do vnútroštátneho zákona o legalizácii.

Rovnaké postavenie ako PEPs v súčasnosti požívajú aj rodinní príslušníci a blízke osoby PEPs. Definície týchto pojmov sú rovnako upravené v odporúčaní FATF PEPs aj v IV. AML smernici. Napriek exist-

⁶¹ Bližšie k tomu viď: Annex 1: PEPs red flags/indicators, FATF Guidance: Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22).

tencii zoznamu vyššie uvedených osôb, pre finančné inštitúcie ide o ťažko „vystopovateľné“ subjekty. Zatiaľ čo mená PEPs sú verejnosti známe (minimálne na vnútroštátnej úrovni), mená rodinných príslušníkov a blízkych osôb sú vo väčšine prípadov známe iba úzkemu okruhu subjektov. Okrem toho definícia pojmu rodinných príslušníkov si vyžaduje doplnenie, a to rozšírenie okruhu pôvodných subjektov o ďalšie osoby, z dôvodu existencie špecifických etnických, kultúrnych a náboženských vzťahov v jednotlivých krajinách, v rámci ktorých do okruhu rodinných príslušníkov sa zahrňujú aj vzdialenejší príbuzní.

Finančná inštitúcia je povinná vykonávať úvodný skríning vo vzťahu ku všetkým klientom bez ohľadu na rizikový profil klienta. Cieľom realizácie úvodného skríningu je zistenie a overenie identifikačných údajov klienta a vytvorenie rizikového profilu klienta. V neposlednom rade sa zisťujú rodinné respektíve obdobné vzťahy so sankcionovanými subjektami respektíve s PEPs. Úvodný skríning je súčasťou celkového procesu náležitej starostlivosti o klienta (CDD). Úvodný skríning charakterizuje získanie a overenie informácií zo spoľahlivých a nezávislých zdrojov. Za týmto účelom sa predovšetkým používajú komerčné a interné databázy, zoznam sankcionovaných osôb, a pod. Obzvlášť vhodnou pomôckou pre identifikáciu klienta ako PEPs je oficiálny zoznam významných verejných funkcionárov v krajine, ktorý však, ako uvádzame vyššie, má aj svoje nedostatky.

Finančná inštitúcia je povinná zabezpečiť vhodný systém riadenia rizík za účelom identifikácie klienta ako PEP. FATF PEPs odporúča uplatňovať zvýšenú starostlivosť na všetkých zahraničných PEPs, zatiaľ čo výber druhu starostlivosti pre domácich PEPs prenecháva vnútroštátnym inštitúciám. Prikláňame sa k názoru, že taký postoj napomáha legalizácii príjmov z trestnej činnosti a vytvára nerovnomerné, „diskriminačné“ postavenie klientov zahrnutých do rovnakej kategórie. Osobitný postoj zaujala Wolfsberg Group, ktorá naopak presadzuje použitie princípu RBA vo vzťahu ku všetkým PEPs. Aj napriek tomu, že spomínaný princíp je zárukou nezávislého, spravodlivého a rovnakého zaobchádzania so všetkými klientami, zastávame názor Svetovej banky, a teda vnímame všetkých PEPs ako vysokorizikových klientov.

Obdobnú problémovú situáciu vnímame v oblasti vytvoreného zoznamu PEPs. IV. AML smernica priamo upozorňuje na skutočnosť, že menej významné verejné funkcie (stredne alebo nižšie postavení riadiaci pracovníci) nie sú súčasťou zoznamu PEPs. Z toho vyplýva, že ochrana pred praním špinavých peňazí je nekomplexná. Menej významní funkcionári nie sú zárukou čestnosti a bezúhonnosti. Každú významnú verejnú funkciu treba predovšetkým vnímať ako zvýšené

riziko z hľadiska možného zneužitia ich postavenia vo svoj prospech respektíve v prospech svojich rodinných príslušníkov.

Osobitnou oblasťou zostáva postavenie právnickej osoby, konečným užívateľom ktorej je PEP. Napriek tomu, že zákon o legalizácii priamo nezahrnuje právnickú osobu do zoznamu PEPs, bližšie vysvetlenie nachádzame v rade odporúčaní medzinárodných inštitúcií. Je zaujímavé, že FATF PEPs k tejto zásadnej otázke neposkytuje žiadne vysvetlenie. Opierajúc sa o odporúčanie Wolfsberg je potrebné v prípade právnickej osoby rovnako ako v prípade samotných PEPs aplikovať princíp RBA, a teda je možné uplatniť rôzne stupne starostlivosti v závislosti od rizikového profilu právnickej osoby. Slovenská republika však zastáva opačný názor, pričom zaujíma rovnaký postoj ako EBA a FCA, ktoré stavajú takú právnickú osobu na rovnakú úroveň ako PEP. Nepochybne ide o vysokorizikovú spoločnosť, a ako ukazuje prax, ide o najčastejší spôsob prania špinavých peňazí.

Uplatnenie zásady „raz PEP – navždy PEP“ rovnako nenašlo konzistentnú reflexiu v právnych predpisoch a odporúčaní medzinárodných inštitúcií. Wolfsberg Group považuje uplatnenie tejto zásady za elimináciu princípu RBA. FATF PEPs a Svetová banka nesúhlasia so stanovením presných lehôt uplatnenia zvýšenej starostlivosti vo vzťahu k PEPs a exPEPs a odkazujú na rad rizikových faktorov. Svetová banka zachádza ešte ďalej a priamo odporúča uplatňovať spomínanú zásadu „raz PEP – navždy PEP“ tak na PEPs, ako aj na ich rodinných príslušníkov.

V súčasnosti zákon o legalizácii stanovuje presnú subjektívnu lehotu uplatnenia zvýšenej starostlivosti vo vzťahu k PEPs (12 mesiacov od skončenia výkonu významnej verejnej funkcie), zatiaľ čo v prípade objektívnej lehoty ide skôr o „abstraktný“ pojem. Je ťažko si reálne predstaviť moment vylúčenia rizika špecifického pre PEPs. Vplyv a kontakty, ktoré majú PEPs, budú zrejme pretrvávajúť aj niekoľko rokov po ukončení výkonu funkcie. Zároveň zostáva otáznou, kto si vo finančnej inštitúcii vezme na seba riziko, spočívajúce vo vylúčení špecifického rizika, a tiež na základe akých informácií a podkladov bude správne a dostačujúce vylúčiť exPEPs zo zoznamu PEPs. Rovnako tak aj rodinní príslušníci PEPs sú náchylní a schopní „ponechať si kontakty“ na vysokorizikové podnikanie.

Zákon o legalizácii považuje PEP za vysokorizikového klienta. Za účelom zmiernenia tohto rizika sa od finančnej inštitúcie vyžaduje uplatniť rad opatrení zameraných na zmiernenie existujúceho rizika spojeného s legalizáciou a financovaním terorizmu. Opatrenia zvýšenej starostlivosti vo vzťahu k PEPs sa zameriavajú na tri oblasti. Získanie súhlasu vyššieho vedenia finančnej inštitúcie sa vyžaduje na účely vzni-

ku respektíve pokračovania v obchodnom vzťahu s PEPs. FATF PEPs požaduje plnenie tohto opatrenia len vo vzťahu k zahraničným PEPs. IV. AML smernica a Svetová banka recipročne upravujú požiadavku získania potrebného súhlasu vo vzťahu ku všetkým PEPs, tak zahraničným ako aj domácim. Zákon o legalizácii bližšie špecifikuje požiadavky na osobu oprávnenú prijať také rozhodnutie (štatutárny orgán) a osobitne definuje compliance officera ako osobu oprávnenú dať súhlas k akceptácii/odmietnutiu klienta z dôvodu existencie neprimeraného rizika. Takým spôsobom určila legislatíva osoby zodpovedné za možné zlyhanie finančnej inštitúcie. Zostáva otáznou, či také opatrenie je postačujúce a vhodné. Problém vidíme predovšetkým v spolupráci v rámci finančnej inštitúcie/skupiny ako celku (materská a dcérske spoločnosti). Rovnaké obavy boli vyjadrené aj v Správe Komisie o posúdení nedávnych prípadov údajného prania špinavých peňazí.⁶² Hlavným problémom bolo práve nepochopenie závažnosti problémov, ktoré mali dcérske spoločnosti v oblasti prania špinavých peňazí. Dôvodmi boli absencia záujmu o problémy „iných“ a nedostatočné informovanie o chybách súvisiacich s plnením požiadaviek v rámci boja proti praniu špinavých peňazí a financovania terorizmu a s rizikami prania špinavých peňazí, čoho následkom bola neschopnosť včasného a primeraného rozpoznanie a riešenie chýb vedením finančnej inštitúcie.⁶³ Znie to neuveriteľne, ale materská finančná inštitúcia v podstate ignorovala závažné problémy dcérskych spoločností a „zametala ich pod koberec.“

Zistenie zdroja majetku a finančných prostriedkov je ďalším opatrením zameraným na zmiernenie rizika súvisiaceho s PEPs. V rámci tohto opatrenia finančná inštitúcia zisťuje pôvod celkových aktív PEPs a aktív, ktoré boli použité v rámci obchodného vzťahu s finančnou inštitúciou. Podľa nášho názoru ide o vhodné opatrenie, vzhľadom na možné použitie finančných prostriedkov získaných z trestnej činnosti. Prikláňame sa k názoru FATF PEPs o potrebnosti aplikovať princíp „rozumnosti“ spočívajúci v reálnom posúdení objemu aktív na základe ich právneho dôvodu nadobudnutia.

Opatrenie požadujúce zabezpečenie priebežného a podrobného monitorovania obchodného vzťahu s PEPs sa aplikuje počas celého trvania obchodného vzťahu s PEPs. Priebežné monitorovanie sa vykonáva ako periodické alebo ad hoc v prípade zistenia neobvyklého správania sa klienta. Špecifickosť tejto oblasti spočíva vo zvýšení frek-

⁶² Bližšie k tomu vid': Správa Komisie Európskemu Parlamentu a Rade o posúdení nedávnych prípadov údajného prania špinavých peňazí týkajúcich sa úverových inštitúcií EÚ COM/2019/373 final.

⁶³ Správa Komisie Európskemu Parlamentu a Rade o posúdení nedávnych prípadov údajného prania špinavých peňazí týkajúcich sa úverových inštitúcií EÚ COM/2019/373 final, str. 6.

vencie monitorovania realizovaných transakcií a zmeny profilu PEPs. V porovnaní s klasickým klientom, PEP sa nachádza pod prísnejším dohľadom finančnej inštitúcie. Za účelom identifikácie rizík respektíve posúdenia, či ide o neobvyklú obchodnú operáciu sa používa zoznam varovných signálov (red flags) upravený FATF PEPs, ktorého účelom bolo obsiahnuť všetky rizikové oblasti spojené s PEPs.

Dovoľujeme si konštatovať, že v kontexte daných zistení v súčasnosti neexistuje žiadne univerzálne riešenie boja proti praniu špinavých peňazí vo vzťahu k PEPs a príslušné inštitúcie by sa mali teda zamerať na zlepšenie konkrétnych stratégií prevencie legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu. V neposlednom rade je dôležitá aj politická vôľa a s tým súvisiaca podpora reforiem zo strany štátu, ktoré sú dôležité pri dosahovaní pozitívnych výsledkov a zvyšovaní dôveryhodnosti v právny systém štátu.

Použitá literatúra

1. ANESTRI, D.: Politically exposed entities: how to tailor PEP requirements to PEP owned legal entities. In *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 22, No. 2, 2019, pp. 359 – 372. ISSN: 1368-5201.
2. COX, D.: *Handbook of Anti-Money Laundering*. Padstow UK: WILEY, 2014, p. 752. ISBN: 978-0-470-06574-7.
3. CHAIKIN, D. – SHARMAN, J.: *Corruption and Money Laundering: A Symbiotic Relationship*. New York: Palgrave Macmillan, 2009, p. 234. ISBN 978-0-230-62245-6.
4. CHOO, K-K, R.: Challenges in dealing with politically exposed persons. In *Trends & issues in crime and criminal justice series*, № 386, 2010, pp.1 – 6. ISSN 0817-8542.
5. CHOO, K-K, R.: Politically exposed persons (PEPs): risks and mitigation. In *Journal of Money Laundering Control*. Vol. 11, No. 4, pp. 371 – 387. ISSN: 1368-5201.
6. RAJCOOMAR, R. A.: *Guide to Money Laundering Law and Regulation*. Bloomington: Xlibris, 2012, p. 296. ISBN-13: 978-1477137505.
7. GREENBERG, T.S. – GRAY, L. – SCHANTZ, D. – GARDNER, C. – LATHAM, M.: *Politically Exposed Persons Preventive Measures for the Banking Sector*. Washington: The World Bank, p. 103. ISBN: 978-0-8213-8249-3.
8. Dohovor Organizácie Spojených národov proti korupcii.
9. EBA The Risk Factors Guidelines.
10. FATF Guidance: Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22).

11. Finančná spravodajská jednotka Usmernenie k zákonu č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu.
12. Metodické usmernenie Národnej banky Slovenska, útvarov dohľadu nad finančným trhom z 29. apríla 2019 č. 3/2019 k ochrane banky a pobočky zahraničnej banky pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a pred financovaním terorizmu.
13. Metodického usmernenia Útvaru dohľadu nad finančným trhom Národnej banky Slovenska z 20. novembra 2012 č. 9/2012 k ochrane banky a pobočky zahraničnej banky pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a pred financovaním terorizmu.
14. Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 397/2005 Z. z., ktorým sa vyhlasujú medzinárodné sankcie zabezpečujúce medzinárodný mier a bezpečnosť.
15. Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky publ. pod č. 593/2002 Z. z. o prijatí Medzinárodného dohovoru o potláčaní terorizmu.
16. Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/849 z 20. mája 2015 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 648/2012 a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES a smernica Komisie 2006/70/ES.
17. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES z 26. októbra 2005 o predchádzaní využívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, inak nazývaná III. AML smernica. III. AML smernica stratila svoju účinnosť a bola nahradená IV. AML smernicou.
18. Smernica Komisie 2006/70/ES z 1. augusta 2006, ktorou sa ustanovujú vykonávacie opatrenia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES, pokiaľ ide o vymedzenie pojmu „politicky exponovaná osoba“, a technické kritériá postupov zjednodušenej povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi a výnimky na základe finančnej činnosti vykonávanej príležitostne alebo vo veľmi obmedzenom rozsahu. Smernica stratila svoju platnosť a bola nahradená IV. AML smernicou.
19. Spoločná pozícia Rady 2008/586/SZBP z 15. júla 2008, ktorou sa aktualizuje spoločná pozícia 2001/931/SZBP o uplatňovaní špecifických opatrení na boj s terorizmom a ktorou sa zrušuje spoločná pozícia 2007/871/SZBP.
20. Správa Komisie Európskemu Parlamentu a Rade o posúdení nedávnych prípadov údajného prania špinavých peňazí týkajúcich sa úverových inštitúcií EÚ COM/2019/373 final.

21. Správa Komisie Európskemu Parlamentu a Rade o posúdení nedávnych prípadov údajného prania špinavých peňazí týkajúcich sa úverových inštitúcií EÚ COM/2019/373 final.
22. The FATF Recommendations.
23. The Wolfsberg Group: Wolfsberg Guidance on Politically Exposed Persons (PEPs).
24. Zákon č. 289/2016 Z. z. o vykonávaní medzinárodných sankcií a o doplnení zákona č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch) v znení neskorších predpisov.
25. Zákon č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
26. Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon.
27. Zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
28. Zákon č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov.